

TAITAS

Poll-ni Yi Taitus Pepá Topa Sirim Buкеle

Poll-ni Pepá Topa Sirim Ilinga Ung-Pulu Mare

Poll molupa tirim mele ung-pulu mare kene yu-ni pepá topa sirim-manga ung-pulu mare kene buk-gomú 682 molopa, ung-pulu mare 1025 maniakundu molemú.

Taitas yu Juda-yi te mólu, akiliinga-pe Poll-ni Yesos Krais-nga temani-kaiéle topa sirim kene piliipaliingga yu numanu topele topa ‘Yesos yu sika Pulu Yili-ni liipa mundurum yi-nuim Kraisele, nanga nimba mindili nunjurum yili.’ nimba tondulu mundupa piliipa ‘Yunga yili molambu.’ nirim. Penga Krais-nga yili molupa kene Poll liipa tapunjupa, wasie Yesos-nga kongunale tapú-tokulu tiringli. Walse kolea Krit puringli kene Poll-ni Taitas-ndu “Kolea akuna molkunu Krais-nga yambu-talapele nukui.” nirim, akuna nokupa mulupili Poll yu tengā purum.

Taitas molupa tirim ung mare buk ilinga 1:4-5, 2:15, 3:12-13 kene molupa, Korin Aelepale 2:12-13, 7:5-7,13-15, 8:6,16-18,23, 12:18 kene, Gallesia 2:1-5 kene, Timoti Aelepale 2:8, 4:10 kene, molemú.

Kolea Krit akili numú-Mediterenian-na suku lirim ma-auli te (Liipa Mundurum Yima 27:7-13. Kolea kanili kolea-piksana molemú tale buk-gomú 671 kene 672 kapula kanuní). Poll-ni pepá ili topa sipa kene ui nimba mele: “Krit yambu wema-ni ulu telemelema teku kis-silimele.” nirim. “Yi mare-ni ‘Krais-nga yambu-talapeliingga tápu-yima molamili.’ niku piliilimili yima-ni ulu sumbi-nílima mindi teangi.” nirim. Penga Taitas-ni yambu ambu-andama kepe, kang-yambuma kepe, ku naa liiku we kendemande tiring yambuma kepe, akuma mani sipa ung-bo tonjumba mele Poll-ni Taitas mani sipa ung-bo tunjurum.

Poll-ni Taitas kamu mani sipa kene nimba mele: “ ‘Yambuma numanu tiluna pupili molku, yambuma-kene ulu-kaíma teku, ung-muranale naa teku, tombulku naa niangi.’ nikunu mani si.” nirim.

Ung aimā tondulu te 1:16, 2:7,14, 3:1,8,14 kene molemú. Te 2:11-14 molupa, te 3:4-7 molemú.

Ung-pulu tale bukeliinga alsena “21. kisim bek”, “21.3. Man Bilong Kisim Bek Yumi” kananiko.

Ya ung-pulele pora nikem.

Kolomong-Auli 1-3 pali “No-Numúna Lirim Koleana Krais-nга Yambu Muluringma ‘Sika’ Niku Tondulu Munduku Piliiku Molemele Mele Kamu Tondulu Munduku Piliiku Molangi.’ Niku Mani Sikunu, Ulu Sumbi-Nilima Tingí Mele Ung-Bo Tonjukunu Mani Si.” Nimba Poll-ni Taitas-ndu Nirim Ungele

1:1-4 Poll-ni Pepá Ili Tombandu Pulu Monjupa Turum Ungma

1 ¹ Na Poll, Pulu Yili-nга kongun tinjili kendemande-yili, na Yesos Krais-ni “Nanga kongunale tenji-pui.” nimba liipa mundurum yili. Yu-ni na liipa mundupa kene, “Pulu Yili-ni “Nanga yambuma molangi.” nimba makó turum yambuma ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili mele olandupa tondulu munduku piliiku, ung-sikale-ni yambuma Pulu Yili-ni kanupa kaí piliilimú uluma piliiku táka-niku tingí mele liipa ora silimú ungele piliiku konjangi liiku tapunjupi.” nimba na liipa mundurum.
² “Pulu Yili-ni taki-taki kona molku konjuku mindi pungí ulu simbale nokuku molangi.” niku liiku tapunjani.” nirim. Ulu kanili walsekale kepe gólu aimaa naa tolemú Pulu Yi akili-ni aimaa kórunga-ui yu-yunu molupa kene ‘Oliu kona molupu konjupu mindi pumulú ulele simbu.’ nimba, nimba panjurum ulele. Yu-ni “Tembu.” nilimú mele aimaa sika telemú yili.
³ Penga yu-yunu makó topa ‘Yambuma-ni ungele piliangi wendu upili.’ nirim enale wendu urum kene na makó topa yunga ungele “anduku niku sinjui.” nirim. Aku-sipa nirim Pulu Yili, oliu Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liilimú Yili. [Yu-ni na “Ung kanili andukunu niku si.” nirim-na na ung kanili nimbu silsiliipu anduliu.]

⁴Taitas, nu kene olsu Krais-nга yisele molembulu [nu ‘Krais-nга yili molkunu konjani.’ nimbu na-ni nu nokuli]áliinga nu nanga kandi-málale mollu, na-ni pepá ili topu nu siker.

Lapa Pulu Yili kene, oliu Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili Yi Krais Yesos kene, elsele-ni nu we kondu kolkulu, ‘Nu numanu waengu nipili táka-nikunu mului.’ niangli.

1:5-16 Taitas No-Numúna Lirim Kolea Krit-Yambuma-Kene Molupa Kongun Temba Mele Poll-ni Nimba Sirim Ungele

1:5-10 “Taitas-ni Krais-nга Yambuma Nokuku Kunjingí Yi Kaí Mare Makó Tupili.” Nirim Ungele

⁵ Nu-kene wasie kolea Krit kongun tirimulale ‘Nu-ni tekunu pora si. Ui na-ni nu “Ti.” nirindu mele nu-ni aku-siku taon-manga pali andukunu ‘Krais-nga yambu-talapema nokangi.’ nikunu tápu-yi mare makó tani.’ nimbu “Akuna mului.” nimbu urundu. ‘Tápu-yima makó tunindu enini uluma teku mulungí mele kanukunu kene makó tui.

Yi kanuma yambuma-ni kanuku kis piliingí ulu te enini-kene naa pili yima mulungí.

Enini ambu tilu mindi liili yima mulungí.

Eninga kangambulama Krais [‘Sika’ niku] tondulu munduku piliiku, yambuma-ni “Kangambula ima ulu-kísima teku kara pulimelé.” naa niku, eninga anupili lapaliingga ungma liiku su naa singí. aku-sili yima mindi tápu-yima molangi makó tui.

⁷Krais-nga yambu-talapemanga tápu-yima-ni Pulu Yili-nga kongunale nokolemeláliinga

yambuma-ni kanuku kis piliingí ulu te enini-kene naa pili yima molangi.

‘Oliu aimia piliipa kungnjuli pelemú yima.’ niku yambuma tondulu munduku nokuku, nondupa arerembi kolku,

no-tondulu nungíndu ‘Pulele nombú kene kelep tombu.’ niku naa piliiku walu-siku noku, yambuma-kene ele teku,

ku-moní kene mélema kene yama panjiku ‘Kongun akiliinga ku-moní pulele wa-meles liimulú.’ niku, aku-siku molku kis-singí yima ‘Tápu-yima naa molangi.’ nikunu makó naa tui.

⁸I-siku mele molemele yima ‘Tápu-yima molangi.’ nikunu makó tui: Yambu ponig olemelema nokuku konjuku, ulu-kaíma mindi tingíndu numanu siku teku,

we waka lelemú uluma liiku bulu siku naa piliiku numanu-bo pípili numanale-ni ulu-kaíma mindi piliiku teku, ulu sumbi-nílima mindi teku,

Pulu Yili-nga yi kake-tílima molku, eni-enini lupa-lupa tondulu munduku nokuku konjuku aku-siku telemele yima tápu-yima molangi.

⁹Krais-nga ung-sika ui mani sirimulu akili tondulu munduku ambulungíndu ambululimele yima mindi ‘tápu-yima molangi.’ nikunu makó tani. ‘Aku-sipa molemú yi te-ni mendepolu yambuma manda liipa tapunjupa, yambuma-ni piliiku kene ‘Sika Pulu Yili-nga ungele’ nikunu tondulu munduku piliingí ung-sikale kapula ung-bo tonjupa, ungele naa piliiku “Gólu tolemele.” niku tondulu pulimelé yambuma-ni piliiku lawa telemele mele aimia piliangi tondulu mundupa ung-bo

tonjumba.’ nikunu ‘Yi aku-sílima tápu-yima molangi.’ nikunu makó tui.

1:10-16 No-Numúna Lirim Kolea Krit ‘Krais-nga Yambuma ‘Sika’ Niku Tondulu Munduku Piliilimili Mele Munduku Kelku Molku Kis-Sangi.’ Niku Muluring Yambu Pulele Muluring Ungele (1:5-16 pali)

¹⁰ [Krais-nga yambu kolea Krit] molemelemanga yi pulele kara puku Pulu Yili-nga ung-sikama naa piliiku “Gólu tokomele.” nikulu liiku su siku, yambuma gólu toku siku ung pulele we nilimele. [Juda-yima-ni] ‘Pulu Yili-ni “Ulu mare i-siku teai!” nimba ui ung-mani sirim-ma piliipu kangi te kopsamili.’ nilimele yimanga pulele aku-siku telemeláilinga [mimi-siku kanukunu kene tápu-yima makó tui]. ¹¹ Yi kanuma-ni nikulu kis-silimelaliinga manga-bo marenega ambu kangambula yambuma pali ‘Sika’ nikulu tondulu munduku piliilimili mele teku bembu siku alsuku ‘Sika’ nikulu piliingíndu piliiku sundulimeláilinga “Gólu toku mani silimele mele naa niangi, mólu!” ni. ‘Ku-monì liamili.’ nikulu oliu Krais-nga yambuma kapula naa temulú uluma ‘Teangi.’ nikulu kundi toku ung-mani silimele mele aima kapula mólu. ¹² Kolea Krit-yi kanumanga piliipa kungnjuli pirim yi te-ni ui nimba mele:

“Krit-yambuma taki-taki gólu toku,
méle-takarama mele yambu kísima molku,
langi pulele noku
kongun naa teku enembu kolku we molemele.”
nimba eninga yi te-ni nirim kanili. ¹³ Yu-ni aku-sipa nirim ungele aima sika nirim akiliingga ne aku-siku teku kis-silimele yima ‘‘Krais-nga ungele mindi sika.’ nikulu tondulu munduku piliiku, gólu tuli ungma munduku kelku naa piliangi.’ nikunu tondulu munduku ung-mura si. ¹⁴ ‘Juda-yambumanga temani-kangema kene, ‘Ung-sikale naa piliimulú.’ nilimele yima-ni ung lupama mani silimele ungma kene, naa piliiku molangi.’ nikulu tondulu mundukunu “Naa piliiku naa teai.” ni.

¹⁵ Yambu mare kake tipili molemelema-ni langi kene mélema kake tílima nikulu kanuku kene liilimele. Akiliingga-pe ulu-pulu-kísimaní kalaru monjunjulemú yambuma, ‘Krais sika.’ nikulu, piliiku naa molemele yambuma-ni langi kene mélema kalaru molemú nikulu kanuku naa ambululimele. Yi kanumanga numanuma kepe numanale-ni uluma piliiku apurulimele mele kepe kalaru mindi molupa kis lelemú. ¹⁶ Kerima-ni ‘Pulu Yili piliilimulu.’ nilimele akiliingga-pe ulu telemeléma-ni ‘Pulu Yili naa piliiku yunga ungma liiku su silimele.’ nimba liipa ora silimú. Yi kanuma Pulu Yili-ni aima kanupa kis piliilimú, Pulu Yili-nga ungma naa piliiku liiku su siku, ulu kaí tilu kepe kapula naa telemelé tingí.

2:1-15 Taitas-ni Yambu Lupa-Lupama Mani Sipa Ung-Bo Tonjumba Mele Poll-ni Nimba Sirim Ungma

2 ¹ [Yi kanuma-ni aku-siku teku kis-silimele] akiliingga-pe nu-ni Krais-nga ungele ‘Ung-sikale’ nikulu tondulu munduku piliiku molemele

yambuma-ni piliikunu kene uluma teku mulungí mele yambuma ung-bo tonjukunu mani si.

2:2-5 “Ambú-Andama Pulu Yili-ni Kanupa Kaí Piliilimú Uluma Teangi.”

Nimba, (2:4-5) Kang-Ambuma Teku Kunjingí Mele Nirim Ungele (2:1-15 pali)

² Yi-andama ung-mani sikunu kene nikunu mele:

“Eni no pulele noku kelep naa toku,

mimi-siku numanu piliiku, we waka lelemú uluma liiku bulu siku naa piliiku, numanu-bo pípili yambuma-ni kanuku kape nilimele ulu-kaíma mindi numanale-ni piliiku teku,

Pulu Yili-nga ungele ‘Sika’ niku tondulu munduku piliiku, munduku naa kelku,

yambuma numanu munjuli ulele aimá ambolku,

eni-kene bunima wendu ombá kene tondulu munduku molangi.”

ni.

³ Aku-sikuko ámbu-ambúma mani sikunu kene nikunu mele:

“Pulu Yili-nga ungma táka-niku piliiku yu-ni kanupa kaí piliilimú uluma teku molku,

yambumanga ung-bulkundu naa ninjiku,

‘No-tondulumá-ni enini naa ambulupili.’ niku molku,

[ambuma kene eninga kangambulama kene] ulu-kaí tingíma mani sangi.”

ni.

⁴ Ámbu-ambúma aku-siku ulu-kaíma teku mulungéliinga ambu-kanguwama teku mulungí mele manda mani siku kene niku mele:

“Eninga yima kene kangambulama kene numanu monjuku,

⁵ we waka lelemú uluma liiku bulu siku naa piliiku numanu-bo pípili numanale-ni ulu-kaíma mindi piliiku teku,

we-yima-kene ulu-kisima naa teku, ulu-kis akumanga numanu kepe naa liiku munduku,

eninga lku-koleama nokuku konjuku,

eninga yambuma nokuku konjuku,

eninga yimanga ungma táka-niku piliiku liiku teku,

molangi.” ningí. ‘We-yambuma-ni Pulu Yili-nga ungma marake naa teangi.’ niku [ámbu-ambúma-ni] aku-siku teangi.

2:6-7 “Yi-Kumunjupuma Kanuku Tingí Ulu Kaíma Mindi

Taitas-ni Aku-sipa Mindi Tipili.” Nimba, 2:7-8 Poll-ni Taitas Yu-

Yunu Molumba Mele Mani Sirim Ungele (2:1-15 pali)

⁶ Yi-kumunjupuma kepe aku-siku mani sikunu kene nikunu mele:

“Eninga numanuma kene ulu tingíma kene lakuku nokuku konjangi.” tondulu munduku niku

⁷nu-nunu ulu telluma enini kanuku manda leku tingí ulu-kaíma mendepolu ti.

‘Yambuma-ni na kape niku ku-moni sangi.’ nikunu mani naa si.

‘Ungma yambuma mani sambu.’ nikunu kene numanale-ni piliiku konjukunu ung sumbi-nílima mindi nikunu gólu naa tokunu,

‘Yambuma tae teangi.’ nikunu ung-ururimi tokunu kara naa pui.

⁸ Ung kaí sikama mendepolu nikunu, yambuma-ni piliiku kene “Gólu tokum.” ningí ungma naa ni.

‘Oliunga ele-túma-ni oliunga ung-bulkundu manda ninjingí kupulanum te naa lipili. Oliu niku kis-singí kene pipili kolangi.’ nikunu aku-siku sumbi-sikunu mani si.

2:9-10 “Kongun We Tinjili Kendemande-Yambuma Eninga Nukuli Yimanga Ungma Piliiku Teng Panjiku Teangi.” Nirim Ung Te (2:1-15 pali)

⁹ Ku-moni naa liiku kongun we tinjili kendemande-yambuma mani sikunu kene nikunu mele:

“Eninga nukuli yimanga ungma táka-niku piliiku liiku, enini kanuku kaí piliiku numanu singí kongunuma mindi teku, ningí ungma karaye naa teku enini-kene tombulku naa niku,

¹⁰ eninga nukuli yima-ni ‘Nokai.’ nilimele mélema kepe wa naa liiku,

‘Kongun-yambuma-ni kongun sumbi-siku naa teku, mélema wa liingí.’ niku numanu pulele kimbu naa singí uluma mindi teangi.

‘Tepu molemulu mele we-yambuma-ni kanuku kene oliu Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendum Liili Pulu Yili-nга temani-kaiéle kape niku piliiku liangi.’ niku kongun tinjili kendemande-yambuma aku-siku teku molangi.” ni.

2:11-14 ‘Yesos Krais Kelepa Ombá.’ Nimbu Nokupu Molupu, Numanukundu Kake Tipili Molamili Ung Te (2:1-15 pali)

¹¹ Pulu Yili-ni oliu yambuma pali we kondu kulurum ulele mokeringa lirim kanili. Mokeringa lepa kene, Pulu Yili-ni ‘Mana-yambuma mindili nolkemela kupulanum-na wendu oku, na-kene wasie molku kunjingí kupulanum-na pangí tepu liambu.’ nimba [‘Yesos eninga nimba kulunjupili.’ nimba] yu sirim piliipu kene Pulu Yili-ni aku-sipa oliu we kondu kulurum mele pilirrimulu.

¹²⁻¹³ Pulu Yili-ni we kondu kululi ulu-pulele-ni oliu molupu konjumulú mele mani silimú. Ulu-pulu kanili-ni oliu Pulu Yili-ni ungma liipu bulu sipu, [kurumanga nuim] Seten-ni ungma piliilimulu mele mundupu kelepu “Mólú!” nimulú mele mani sipa; oliu-oliuliu numanale-ni piliilimulu ulu-kísima waka naa kolupu mundupu kelepu, numanuma kene ulu-temulúma kene lakupu nokupu konjupu, ulu-pulu-kaíma tepu sumbi-sipu molupu Pulu Yili-ni kanupa kaí piliimba uluma mindi tepu

molomulú mele mani silimú. Yesos Krais oliunga Pulu Yi Auliele, oliu Tepa Liipa Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili Yili talang puli tondulale-kene ombáliinga oliu ya ma-koleana numanu sipu nokupu molemulu kene Pulu Yili-nga we kondu kululi ulu-pulele-ni “Teangi.” nimba mani silimú uluma tepu molomulú mele mani silimú.¹⁴ [Ombá yi Yesos Krais kanili-ni] ‘Yambu mare nanga yambuma molangi akiliinga ulu-pulu-kísima naa teku, eninga numanumanga ulu-pulu-kísima naa pepa kake tipili molangi.’ nimba oliunga pundu tonjumbandu oliunga nimba alko topa kolunjupa yunga memale onde linjirim. ‘Ulu-pulu kaíma mendepolu tingíndu numanu siku teku mulungí yambu-talape te wendu oku, na-nanu nokumbu talapena oku molangi.’ nimba yu-ni aku-sipa tinjirim.

¹⁵ Ung aku-sipama [tápu tellu] yambuma aimi mani si.

‘Eninga tápu-yili moliu.’ nikunu ‘[ungele piliiku ulu-kaíma teku molemele yambuma] ulu-kaíma teku molku konjulemele mele munduku naa kelku numanu tondulu pupili molangi.’ tondulu munduku nikunu; [yambu ungele naa piliiku teku kis-silimele] yambuma munduku naa kelkunu ung-mura sikunu [‘Ulu akuma munduku kelku ulu-kaíma mendepolu teku molai.’ nikunu] mundu-mong naa teku tondulu mundukunu mani si.

‘Nunga ung niníma liiku su siku ung-taka tunjingí kupulanum te naa lipili. Nunga ungma yambuma pali piliangi.’ nikunu sumbi-siku molkunu ungma sumbi-siku mani si.

3:1-11 Krais-nga Yambuma Teku Kunjingí Mele Ung Te

3 ¹Nu-ni yambuma alsukunu mani sikunu kene nikunu mele:
“Eninga yi-nuimima kene gapman-yambuma kene enini ung ningíma táka-niku piliiku liiku, liiku ai siku teku molangi.
Enini ung ningíma munduku naa kelku,
kongun singíma taki-taki sumbi-siku teku konjuku,
²yambu tengu ung-bulkundu naa ninjiku,
yambuma-kene tondulu munduku tombulku naa niku,
yambuma-kene andiki teku táka-niku molku,
enini eninga bima paka naa toku,
yambuma pali liiku ai siku molangi.”
ni!

3:3-8ekendu Oliu Tepu Kis-Sipu Mulurumulu Kene Pulu Yili- ni Oliu We Kondu Kulturum Temanele (3:1-11 paliko)

³Oliu kepe ui ulu kis kaíma nimbu piliipu apurupu konjupu naa molupu, oliunga yi-nuimimanga ungma liipu su sipu, [kurumanga nuim]
Seten-ni oliu gólu topa ung nirim-ma piliipu liipu kelep topu ulu-kis lupa-

lupama tirimulu. Ulu-pulu-kis akuma mindi temulundu kamele akopu numanu sipu mulurumulu. Yambu lupama tepu kis-sipu eninga mélema kanupu yama membū mulurumulu. Oliu anju-yandu yambuma-kene kanupu kis piliirimulu.

⁴Ui oliu aku-sipu tepu kis-sipu mulurumulu akiliingga-pe ekupu oliu Tepa Liipa Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili Pulu Yili-ni ‘Yambuma na-ni enini we kondu kolupu enini we numanu monjupu teliu mele kanangi.’ nimba ⁵yu-ni oliu tepa liipa, mindili nolkumula kupulanum-na wendu liipa, yu-kene wasie molupu konjumulú kupulanum-na liipa munjurum. Oliu-ni ulu-pulu kaí mare tirimulaliingga kanupa kene yu-ni oliu naa tepa liirim. Ulu-pulu kaí tilu kepe aimā naa tirimulu. Ulu-pulu-kísma mendepolu tepu molamili yu-ni oliu we kondu kolupa kene tepa liirim. [‘Yesos-ni tinjirim akili sika oliunga nimba tinjirim.’ nimbu tondulu mundupu piliipu kene] no liirimulu kene kanupa kene Mini Kake Tiliele-ni oliu ‘Pulu Yili-nga kangambulama molangi.’ nimba aku tenjipa, ‘Eninga minima kona pangī.’ nimba aku tinjirim. Pulu Yili yu-ni oliu aku-sipa tepa liirim.

⁶Oliu Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili Yi Yesos Kraisele-ni oliunga nimba tinjirimeliinga Pulu Yili-ni Mini Kake Tili kanili simbandu numanu tale-tepa naa piliipa oliu aimā koya lepa sumbi-sipa sirim. ⁷Krais-ni oliu we numanu monjupa kondu kolupa tinjirim kaniliingga Pulu Yili-ni oliu kanupa kene oliunga ulu-pulu-kísima kanupaconde tenjipa ‘numanu sumbi-nimba pili yambuma.’ nimba kanupa, enini ‘Sika kona molupu konjupu mindi pumulú.’ niku tondulu munduku piliiku numanu siku nokuku konjuku molemele ulele ‘aimā sika wendu upili.’ nimba yu-ni Mini Kake Tiliele oliu sirim.

⁸Ung niker ili aimā sika.

‘Pulu Yili yu sika.’ niku tondulu munduku piliilimili yambuma-ni ulu-kaíma aimā mimi-siku piliiku teangi.’ nikunu ung niker ima ‘yambuma aimā piliiku liiku teangi.’ nikunu tondulu mundukunu mani si. Aku-sipa uluma aimā ulu-kaíma, akuma-ni yambuma liipa tapunjilimú uluma.

⁹Akiliingga-pe yambuma-ni kelep toku Krais-nga ungma sumbi-siku naa piliiku kene ‘Ung marenga puluma piliamili.’ niku tombulku we nilimele ungma kene, anda-kolepalimanga bima sulu-teku toku silimele ungma kene, yambuma-kene we ung-muranale telemele ungma kene, [Moses-ni] ung-mani [nimba sirim-ma] tombulku we nilimele ungma kene, ung akuma-ni enini molku kunjingí mele naa liipa tapunjilimáliingga ung akuma liiku bulu sikunu, aku-siku nilimele yambuma-kene ung-muranale tekunu tombulkunu naa ni. ¹⁰Yambu te-ni ung-mani te simba mola ulu te temballiinga Krais-nga yambuma kapula-kapula naa mulúngi lem yambu kanili mimi-sikunu lip-lipi tokunu mani sikunu ‘Temba mele mundupa kelepa sumbi-sipa mulupili.’ ni. Penga alsuku wale tale-sikunu aku-siku

lip-lipi tokunu mani sikunu “Naa ti.” niní kene naa pilímu lem yu kamu munduku kelkunu liikunu bulu si.¹¹ [Taitas] nu-ni piliillu, ‘Nunga ungele naa piliipa we aku-sipa temba yambu kanili yunga ulu-pulu-kísimani yunga numanale liipa siki ponjumba kanu-kene yu-ni tepa kis-simba mele yu-yunu kepe numanuna kot-mele piliipa kene ‘Tepu kis-siliáliinga mindili nundu lem kapulako.’ nimba piliimba.’ niku piliillu. Yu-ni ‘Teliu mele kelambu.’ naa nimbáliinga aku niker.

3:12-15 Pepále Topa Pora Simbandu Poll-ni Kamu Nirim Ungma

¹² Na-ni yi Atemas mola Tikikas nu mulunina “Pui.” nimbu liipu mundumbu ombá kene na kolea-kelú Nikopolis molumbuna ‘Aima pambu.’ nikunu kupulanum te kanuku liikunu aima lkisikunu ui. Kolea popuremi topa alí temba kaliimbumanga na akuna we molumbaliinga akuna ui.

¹³ Apollos kene ung-manima piliili yi Sinas kene elsele kupulanum-na punglí kene méle te mólu naa tupili akiliinga aima liiku tapunjuni kupulanum te kanui.

¹⁴ Oliunga [Krais-nga] yambuma-ni mimi-sikunu piliiku konjukunu kene ‘Méle te mólu tomba yambuma kene buni pemba yambuma kene liipu tapunjamili.’ niku kongun kaíma teku molangi. Enini we molku kongun kaíma naa teku yambuma liipa tapunjumba uluma naa teku mulungí kene kis.

¹⁵ Na-kene molemele yambuma-ni pali “Nu kapula molluye?” niku, niku mundukumele.

Krais-ni “Numanu monjai.” nirim mele oliu aku-siku numanu monjulemele yambuma nu-ni “Kapula molemeleye?” ninjui. [Pulu Yili-ni] eni pali we kondu kolupa mulupili molangi. [Aku manda niker.]